

Speech Clayde Menso (Directeur AFK)

UITREIKING AMSTERDAMPRIJS VOOR DE KUNST 2016

Lefgozers en waaghalzen. Durfals die helemaal gaan voor hun missie. Liefhebbers, trendsetters, zelfs 'evangelisten van de kunst'.

Een greep uit de kwalificaties die ik de genomineerden van de Amsterdamprijs voor de Kunst toedichtte toen ik hier in 2013 mijn 'maiden speech' hield - als kersverse directeur van het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Dames en heren, wat fijn om jullie nu drie jaar later te begroeten bij deze feestelijke uitreiking van de Amsterdamprijs voor de Kunst - opnieuw vanuit een vol en sfeerrijk Paradiso; dé plek tenslotte om het 'evangelie van de kunst' te verkondigen. Een bijzonder welkom wil ik allereerst heten aan de genomineerden hier vandaag; de negen 'lefgozers, lefgozerinnen en waaghalzen met een missie' van het jaar 2016! Ook een hartelijk welkom voor onze locoburgemeester en wethouder Kunst en Cultuur; Kajsja Ollongren, onze mediapartners Parool en AT5, en - zonder jullie geen uitreiking - tenslotte een welkomstgroet plus speciale dank voor onze 'hogepriesters van de cultuur' de Amsterdamprijs-jury 2016.

In een paar jaar kan er veel veranderen. Aan de vooravond van een nieuw cultureel seizoen hebben we - los van wat de barometer van het KNMI aangaf - een lange, hete zomer achter de rug. Het AFK maakte de besluiten voor de vierjarige subsidies bekend; een specifieke taak die zonder uitzondering gepaard gaat met flinke deining in het kunstenlandschap. Wanneer je als fonds tekent voor de uitvoering van een belangrijk deel van het meerjarige Kunstenplan van de stad, is het van groot belang om die taak in alle objectiviteit, zorgvuldigheid en met kennis van zaken uit te voeren. Onze meerjarige adviseurs, in bezit van zowel een brede als gedegen blik én een groot hart voor de kunst spelen hierin een essentiële rol, waarvoor dank. Een groot aantal aanvragen zijn gehonoreerd, mooie plannen vanuit organisaties die actief de verbinding met stad zoeken. We kijken ernaar uit deze de komende vier jaar gerealiseerd te zien. Daar tegenover staan aanvragers die hun inspanningen op dit gebied niet beloond zagen. Zij staan nu voor de moeilijke taak om hun opties te heroverwegen, danwel uit te kijken naar andere mogelijkheden en middelen om hun ambities te verwezenlijken. Ik wens álle culturele organisaties, veel succes in de periode die voor hen ligt.

Terug naar jullie, de genomineerden van de Amsterdamprijs voor de Kunst. Als directeur van het AFK heb ik de bijzondere eer om jullie op de hoogte te mogen brengen van jullie nominatie. Aan de telefoon hebben jullie stuk voor stuk aangegeven wat deze nominatie

voor jullie extra speciaal maakt: het is de erkenning van een stad die jullie allen in je hart dragen. En of jullie nu in Wenen, New York of Tokio gaan werken; de verbondenheid met Amsterdam is en blijft immens groot. De stad als onlosmakelijk onderdeel van je identiteit, die vrijheid en inspiratie biedt en je laat zijn wie je wil zijn, je laat maken wat je wil maken.

En laten we die vrijheid in deze stad vooral koesteren. De actuele gebeurtenissen van afgelopen zomer in Parijs, Istanbul, Nice - Orlando, Dallas en München waren schokkend en verwarrend. Ik heb me tegen deze achtergrond van geweld, wanhoop en systematische uitsluiting veelvuldig afgevraagd wat kunst aan mensen kan bieden. In het bijzonder aan de inwoners van Amsterdam; de stad die sinds jaar en dag in de wereld bekend staat als een vrijhaven voor allerhande uitingen en denkbeelden. De stad - ik refereerde er al eerder aan - waar individuele expressie een groot goed is, met alle ruimte om 'je ding te doen'. Maar vormt Amsterdam daadwerkelijk nog een vrijhaven?

Afgelopen mei presenteerde de Britse onderzoeker Paul Collard op verzoek van de gemeente zijn advies over cultuureducatie in de stad. Volgens Collard is Amsterdam nog steeds leidend op gebied van cultuureducatie, en daar mogen we trots op zijn. Wat mij daarentegen diep raakte was hoe de grootstedelijke samenleving is veranderd anno 2016, ten opzichte van Collards eerdere bezoek in 2011.

Vijf jaar geleden voelden jongeren - ongeacht oorsprong of afkomst - zich in de eerste plaats Amsterdammer, zij droegen de stad in hun hart. Van de jongeren met een niet-Westerse achtergrond die hij dit jaar sprak, gaf de meerderheid aan Amsterdam na het behalen van hun diploma te willen verlaten. Hele groepen tieners bleken zich hier niet langer veilig te voelen. De sterke verbinding tussen stad en identiteit lijkt onder grote groepen jongeren in een paar jaar tijd te zijn verdwenen. Waar we in deze havenstad van oudsher hen die uit den vreemde komen open tegemoet treden - trekken we ons nu terug op het eigen 'erf'.

Beste genomineerden, als kunst van betekenis kan zijn, dan is het als tegengif. Om te neutraliseren, te vertragen, of dat te verzwakken wat de samenleving vergiftigd. Kunst als vragensteller, zonder alle antwoorden te weten. Als spiegel; voor hen die naar de anderen wijzen.

De schrijfster Jeanette Winterson, landgenoot van Paul Collard, omschreef de functie van kunst eens als beker. Omdat het in staat is het vloeiende geheel van het leven te omvatten dat ons zo tot mens maakt. Ze noemde kunst een mes - omdat het mensen in staat stelt door oppervlakkige argumenten heen te snijden. Ook noemde ze kunst een jas, omdat het ons kan omvatten met warmte, en ons troost kan bieden. Dit alles maakt kunst tot remedie aldus Winterson, en laat het een hulpmiddel zijn in tijden van spanning en eenzaamheid.

Lieve genomineerden voor de Amsterdamprijs voor de Kunst, jullie geven - elk op een eigen manier - aan kunst al de rol die het kan hebben. Omdat jullie met jullie bijdragen aan de stad drempels slechten en discussies aansnijden, het gesprek dáár aangaan, waar de mensen zijn.

Een kritische reflectie bieden op gevoelens van ongemak die de werkelijkheid kan oproepen. Omdat jullie bruggenbouwers zijn, in letterlijke en figuurlijke zin. Door je telkens af te vragen wat jouw talent, jouw gave kan bijdragen aan een inclusieve samenleving waar ruimte is voor jong en oud, ongeacht geloof of afkomst - nu en in de toekomst. Ik ben dan ook ongelofelijk trots en blij om jullie in deze voormalige kerk, inmiddels 'tempel van de popcultuur' te mogen toespreken als genomineerden voor de belangrijkste kunstprijs van de stad. Dank voor jullie lef, talent en wat jullie de inwoners van Amsterdam bieden - voor ik het woord geef aan loco-burgemeester en wethouder Ollongren - graag een hartelijk applaus voor: de genomineerden van de Amsterdamprijs voor de Kunst 2016!